

2001-02-14

Dnr 2000:2595

Stockholms stad
Utbildningsnämnden
Box 22049
104 22 STOCKHOLM

Uppgifter om mottagande i skolan av barn till diplomater från andra EU-länder.

Skolverket har denna dag beslutat att inleda tillsynsutredning i rubricerat ärende.

Skolverket önskar uppgift om enligt vilka principer barn till utländska diplomater (diplomatbarn) tas emot i Stockholms stads skolor. För den händelse det finns av Stockholms stad centralt eller på stadsdelsnivå antagna dokument avseende mottagande i skolan av denna grupp av barn så önskar Skolverket kopior av dessa dokument.

Skolverket önskar uppgift om hur många diplomatbarn som deltar i undervisningen i Stockholms stads skolor.

Skolverket önskar uppgift om vilka principer som tillämpas i Stockholms stad när det gäller kostnaden för skolgång för de diplomatbarn som mottagits i stadens skolor. Skolverket vill därvidlag få svar på om dessa diplomatbarn får sin skolgång helt eller delvis bekostad av Stockholms stad eller om hela eller delar av kostnaderna för utbildningen (t.ex. särskilda kostnader för stöd eller svenska som andraspråk) tas ut i form av avgift för eleven.

Skolverket önskar information om Stockholms stad lämnar bidrag till någon fristående skola för diplomatbarn som deltar i utbildning vid den fristående skolan.

När det gäller de nyss redovisade uppgifterna som efterfrågas önskar Skolverket uppgift om någon skillnad görs mellan barn till diplomater från andra EU-länder respektive barn till diplomater från övriga länder.

Skolverket önskar vidare skolhuvudmannens uppfattning om hur innehållet i bifogat brev daterat den 20 november 2000 förhåller sig till relevant författningstext, däribland den i nämnda brev åberopade förordningen (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

2001-02-14

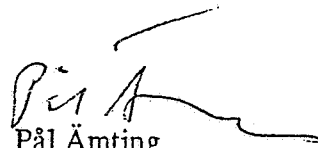
Dnr 2000:2595

Stockholms stad anmodas inkomma till Skolverket med de begärda uppgifterna senast den 19 mars 2001.

På Skolverkets vägnar

Per Bergdahl
Enhetschef

Pål Ämting
Undervisningsråd

Bilaga:

Utrikesdepartementets promemoria den 27 oktober 2000.

Brev från ordföranden i Skarpnäcks stadsdelsnämnd daterat den 20 november 2000.

Stockholm 2000.11.20

Ambassadör

Alessandro Quaroni

Tack för brev ang skolgång för mr Paolo Lucas barn.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd har inga ekonomiska resurser att betala barnens skolgång. Vi följer förordning nr 1612/68. Rättighet till skolgång har EU-medborgare likväl som svenska medborgare. Vi nekar ingen skolgång som betalar de kostnader vi har. Vi behöver alltså ha täckning för de kostnader som åsamkas oss. Den policyn har vi alltid haft. Även fortsättningsvis kommer vi att tillämpa samma regler.

Med vänlig hälsning

Billy Östh

Ordförande i Skarpnäcks stadsdelsnämnd

2000-10-27

Utrikesdepartementet

Rättssekretariatet för EU-frågor

Maria Hellberg

Telefon 08-405 24 65

Skolavgifter för diplomatbarn från andra EU-länder

Bakgrund

Diplomatbarn har hittills i stor utsträckning tagits emot i svensk skola. Ofta har kommunerna "par courtoisie" tagit emot även dessa barn utan att kräva ersättning för skolgången. Under de senaste åren har många kommuner ändrat denna praxis, kanske främst på grund av det ekonomiska läget. Förändringen innebär att kommunerna tar ut skolavgifter för diplomatbarn. En av dessa kommuner begär att sådana avgifter betalas för ett barn till en i Sverige bosatt diplomat från ett EU-land. Den medlemsstaten har reagerat mot detta eftersom medlemsstaten anser det vara fråga om en diskriminering på grund av nationalitet som strider mot gemenskapsrätten.

Problemet; begreppet bosättning

Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) skall alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Enligt 3 kap. 1 § skollagen har barn som är bosatta i landet skolplikt. Skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Även rätt till utbildning i gymnasieskolan är som huvudregel knuten till ett krav på bosättning i Sverige. Utbildningen skall i princip vara avgiftsfri för eleverna.

Av förarbetena till skollagen, som utformades innan Sverige blev medlem i EU, framgår att som bosatt i landet räknas den som rätteligen skall vara folkbokförd här (prop. 1985/86:10 Del A s. 81 f). Utländska diplomater är normalt inte folkbokförda i Sverige. Från kommunalt håll har hävdats att detta förhållande kan läggas till grund för en rätt att ta ut skolavgifter för diplomatbarnen. Denna PM syftar till att klargöra rättsläget från EG-rättslig utgångspunkt.

Enligt artikel 12 i EG-fördraget är all diskriminering på grund av nationalitet förbjuden inom fördragets tillämpningsområde. Den fria rörligheten för arbetstagare och deras familjemedlemmar ligger inom EG-fördragets tillämpningsområde.

Av annan utredning inom UD framgår att diplomater från EU-länder, som är unionsmedborgare, får anses vara arbetstagare i gemenskapsrättslig mening i vart fall såtillvida att rättigheter som tillkommer arbetstagare och deras familjemedlemmar enligt gemenskapsrätten inte faller bort endast därför att diplomater har immunitet och privilegier enligt Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser den 18 april 1961. Den frågan kommer inte att beröras närmare i denna PM.

Ställningen som arbetstagare för med sig rättigheter för enskilda, bl.a. rätten till skolgång för barn i artikel 12 i förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (förordning nr 1612/68):

"Barnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat skall ha tillträde till denna stats allmänna skolor, lärlingsutbildning och yrkesskolekurser på samma villkor som medborgarna i denna stat, om barnen bor där.

Medlemsstaterna skall främja alla bemödanden att göra det möjligt för dessa barn att delta i utbildningen under bästa möjliga förhållanden."

Begreppet "bo" enligt just denna artikel definieras inte i förordning nr 1612/68, och har inte heller varit föremål för EG-domstolens tolkning.

Viss ledning torde kunna hämtas från domstolens rättspraxis i fråga om en näraliggande rättsakt, nämligen förordningen (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (förordning nr 1408/71). Enligt artikel 1 i den förordningen avses med bosättning stadigvarande bosättning.

EG-domstolen har tolkat artikeln i målet Swaddling (dom den 25 februari 1999 i mål C-90/97, REG. 1999 s. I-1075) och konstaterat att begreppet bosättning har en gemenskapsrättslig innebörd. För att bedöma om någon är bosatt i en annan medlemsstat skall särskilt beaktas

"...arbetstagarens familjesituation, anledningen till att han har flyttat, bosättningsens längd och huruvida den är sammanhängande, huruvida han i förekommande fall har fast arbete samt arbetstagarens avsikter, såsom de framgår av samtliga omständigheter."

EG-domstolen har i samma dom förtydligat att längden av bosättningen inte är ett avgörande kriterium för bedömningen av begreppet bosättning.

Visserligen är det inte självklart att bestämmelserna i förordning 1408/71 och förordning 1612/68 har samma innebörd eftersom bestämmelserna har delvis olika syfte (se exempelvis domstolens dom den 12 maj 1998 i mål C-85/96 *María Martínez Sala*, punkt 31). Men mot bakgrund av syftet med bestämmelserna i förordning nr 1612/68 (jämför bl.a. domstolens dom den 15 mars 1989 i mål 390/87 *Echternach och Moritz*, Rec. 1989 s. 723, punkt 20-21) framstår det som alldeles osannolikt att EG-domstolen skulle tolka artikel 12 i förordning nr 1612/68 på ett sätt som i någon avgörande mån är inskränkt i förhållande till tolkningen av begreppet bosättning i domen Swaddling.

Slutsats

Slutsatsen måste därför bli att den gemenskapsrättsliga innebörden av begreppet "bo" i artikel 12 i förordning 1612/68 är följande: frågan om någon är bosatt i ett land får avgöras efter en samlad bedömning av alla relevanta omständigheter i linje med uttalandena i domen Swaddling. En naturlig utgångspunkt förefaller därvid vara att ett i Sverige bosatt barn till en EU-diplomat, som är stationerad i Sverige, som har bostad här mer än rent tillfälligt och som avser att stanna i sitt uppdrag här under en icke obetydlig tid, får anses bo här i den mening som avses i artikel 12 i förordning 1612/68. Detsamma gäller för barn till andra beskickningsmedlemmar, som är unionsmedborgare och som bor här under liknande förhållanden som diplomater.

Av allt detta torde följa att svenska kommuner är skyldiga att medge sådana barn skolgång på samma villkor som svenska och andra barn som är bosatta här.

Vad särskilt gäller det svenska kravet på folkbokföring är domen i målet *Echternach och Moritz* också av intresse. En av frågorna i målet rörde huruvida en medlemsstat kunde kräva att en arbetstagare innehade ett nationellt uppehållstillstånd för att denne skulle kunna komma i åtnjutande av de rättigheter som anges i artikel 12 i förordning nr 1612/68. EG-domstolen konstaterade att dessa rättigheter inte grundas på ett uppehållstillstånd utan på gemenskapsrätten, varför de inte kan påverkas av avsaknaden av ett sådant tillstånd (domen, p. 24-26).

Mot denna bakgrund framstår ett svenskt krav på folkbokföring beträffande den aktuella kategorin barn och ungdomar, vilket följer av förarbeten och praxis och som tillkommit före medlemskapet i EU, såsom oförenligt med gemenskapsrätten. Artikel 12 i förordning 1612/68 är direkt tillämplig i Sverige, gäller här som en del av vår rättsordning och har som sådan företräde framför eventuellt motstridig nationell rätt enligt EG-domstolens

fasta rättspraxis. Nationell rätt som är oförenlig med sådana gemenskapsbestämmelser skall alltså, om det är nödvändigt för att skydda enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten, sättas åsido av svenska myndigheter och domstolar.

BESLUT I TILLSYNSÄRENDE

2001-10-15

Dnr 2000:2595

Stockholms stad
Stadshuset
105 35 STOCKHOLM

Uppgifter om mottagande i skolan av barn till diplomater från andra EU-länder.

Bakgrund

Under hösten 2000 upprättade utrikesdepartementet en promemoria med titeln "Skolavgifter för barn till diplomater från andra EU-länder". I promemorian redogjorde departementet för sin tolkning av rättsläget när det gäller tillträde till skola i Sverige för denna grupp av barn. Vidare har till Skolverket inkommit en uppgift som rör tillträde till grundskolan i Stockholms stad av barn till diplomat från ett annat EU-land, där barnet nekades skolgång om inte stadsdelen erhöll täckning för sina kostnader för barnets skolgång.

Skolverket har regeringens uppdrag att utöva tillsyn över det offentliga skolväsendet och därvid kontrollera att bestämmelserna i relevanta författningar följs. Skolverket beslöt därför att den 14 februari 2001 granska Stockholms stads tillämpning av författningarna när det gäller skolgången för barn till diplomater från andra EU-länder. Granskningen avser samtliga skolformer inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom för vilka Stockholms stad är huvudman, dvs. förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan och särskolan.

Utredning

Enligt 3 kap. 1 § skollagen (1985:1100) har barn som är bosatta i landet skolplikt enligt föreskrifterna i nämnda kapitel. Skolplikt gäller dock inte i fråga om barn som vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet skall gå i skola. Slutligen anges att skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Enligt 2 § samma kapitel skall barn fullgöra skolplikten i grundskolan, särskolan eller specialskolan (staten är huvudman för den sistnämnda skolformen som är avsedd för barn som inte kan gå i grundskolan för att de är döva eller hörselskadade). Enligt 3 § samma kapitel skall barn i allmänhet tas emot i grundskolan och barn som

2001-10-15

Dnr 2000:2595

inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda skall tas emot i särskolan. Skolplikten kan även fullgöras i fristående skolor som motsvarar grundskolan eller särskolan (9 kap. 1 och 3 §§ skollagen).

Enligt 4 kap. 4-5 §§ skollagen skall hemkommunen – för var och en som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan – sörja för att sådan utbildning kommer till stånd samt vidare att utbildningen i grundskolan skall vara avgiftsfri för eleverna. Även utbildningen i särskolan samt i fristående skolor som motsvarar grundskolan skall vara avgiftsfri men för fristående skolor som motsvarar särskolan får en viss avgift tas ut (6 kap. 4 §. 9 kap. 7 § skollagen). I 2 b kap. 2 § skollagen anges att för barn som är bosatta i Sverige skall den kommun där barnet stadigvarande vistas anvisa plats i förskoleklassen från och med höstterminen det år då barnet fyller sex år till dess att barnet uppfyller sin skolplikt. Förskoleklassen kan även drivas i enskild regi. För sådan verksamhet är kommunen som huvudregel inte skyldig att lämna bidrag och verksamheten står under tillsyn av kommunen. Om förskoleklass bedrivs av en godkänd fristående skola är emellertid kommunen skyldig att lämna bidrag för verksamheten och skolan står i detta fall under Skolverkets tillsyn.

I 5 kap. skollagen finns bestämmelser som gäller gymnasieskolan. I 5 kap. 1 § skollagen anges att föreskrifterna i nämnda kapitel endast avser ungdomar som är bosatta i landet om inte regeringen förskriver annat. I 11 kap. gymnasieförordningen (1992:394) finns bestämmelser om elever från utlandet. De elever som inte kan gå i gymnasieskolan för att de är utvecklingsstörda har rätt att tas emot i gymnasiesärskolan. För att ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner skall fristående skolor som motsvarar gymnasie- respektive gymnasiesärskolan stå öppna för alla ungdomar som har rätt till motsvarande utbildning i gymnasie- respektive gymnasiesärskolan (9 kap. 8-8 c §§ skollagen). Sistnämnda skolformer har rätt att ta ut vissa elevavgifter (9 kap. 10 § skollagen).

I 1 kap. 15 § skollagen anges att för den som är bosatt i landet avses i lagen med hemkommun den kommun i vilken han är folkbokförd. Är han inte folkbokförd i landet eller är han kvarskriven i en kommun enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) avses med hemkommun den kommun i vilken han vistas stadigvarande eller, om han saknar stadigvarande vistelseort, den kommun i vilken han för tillfället uppehåller sig.

En rad rättigheter som gäller mottagande till och rätt till utbildning inom olika skolformer är, såsom framgår av det föregående, knutna till huruvida barnet räknas som bosatt i landet. I allmänmotiveringen till skollagen (prop. 1985/86:10 s. 31) anförs därvid bl.a. följande. "Av förarbetena (till den tidigare skollagen) framgår att fråga huruvida bosättning i riket föreligger skall bedömas enligt de principer som gäller för folkbokföringen (prop. 1956:93 s. 16 f, SOU 1961:30 s. 809 och prop. 1962:136 s. 78f.)... För skolplikt i riket måste enligt min mening fortfarande krävas bosättning i riket. Även när det gäller rätt till utbildning bör den nya skollagens regler bygga på principen att bosättning i riket är ett krav. Principen kan inte

2001-10-15

Dnr 2000:2595

tillämpas undantagslöst, men undantagen behöver inte anges i skollagen. ...När det gäller personer som inte är kyrkobokförda i riket men ändå anses bosatta här bör deras stadigvarande viselseort vara avgörande (för att fastställa var i landet en person skall anses höra hemma)". I specialmotiveringen anges vidare följande. "Skolplikten gäller endast barn som är bosatta i riket...Liksom vid tillämpningen av den nuvarande skollagen bör som bosatt räknas den som rätteligen skall vara folkbokförd här. Jag vill anknyta till förarbetena till den nuvarande skollagen. Av dessa förarbeten framgår att frågan huruvida bosättning föreligger skall bedömas enligt de principer som gäller för folkbokföringen (prop. 1956:93 s. 16 f, SOU 1961:30 s. 809 och prop. 1962:136 s. 78 f.). I förarbetena uttalas bl.a. följande (prop 1962:136 s. 78 f.)....*Vid tolkningen av begreppet bosättning bör samma praxis följas som vid tillämpningen av folkbokföringsförordningen. Ofta torde skolplikt av rent praktiska skäl kunna utkrävas endast av barn som är folkbokförda i riket, men det bör om möjligt också tillses, att även barn som rätteligen skolas folkbokföras men som av någon anledning inte blivit det...fullgör skolplikt. Utlänningar tillhörande främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning så ock deras utländska familjemedlemmar och utländska tjänare skall inte kyrkobokföras här i riket. Att skolplikt inte kan utkrävas av barn, hänförliga till denna kategori, har inte ansetts behöva särskilt anges.* Liksom skolplikten är även en motsvarande rätt till utbildning enligt 3 kap. 1 § beroende av att barnet är bosatt i riket. Såsom framgår av 12 kap. 5 § och kommentarerna till den paragrafen tas även barn som inte räknas som bosatta i riket emot i grundskolan och motsvarande under vissa förutsättningar." (prop 1985/86:10 s. 81f)

I sistnämnda lagrum – numera 15 kap. 5 § skollagen – anges att i fråga om mottagande i det offentliga skolväsendet av elever som inte räknas som bosatt i riket gäller föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Grundskoleförordningen innehåller därvidlag i 6 kap. 2 § bestämmelser om mottagande av elever från utlandet. Bestämmelsen avser dels asylsökande samt barn bosatta i utlandet om en av dess vårdnadshavare är svensk medborgare. I lagrummet anges att kommuner även i andra fall i sin grundskola får ta emot ett barn som inte räknas som bosatt i Sverige.

I gymnasieförordningens 11 kap. finns bestämmelser om mottagande av elever från utlandet. Förutom bestämmelser om s.k. utlandssvenska ungdomar, ungdomar bosatta i något av de nordiska länderna samt asylsökande barn så anges i 7 § att kommuner även får ta emot sökande som inte är bosatta i riket om den sökande uppfyller behörighetskraven för utbildningen och det finns plats på den sökta utbildningen. Det anges vidare i 8 § att om en sådan sökande som avses i 7 § tagits emot skall bestämmelserna i 5 kap. 21 § skollagen om kostnader gälla så länge som eleven har rätt att vistas i landet.

Även 6 kap. 8 § särskoleförordningen och 6 kap. 1 § gymnasiesärskoleförordningen innehåller bestämmelser om rätt för utlandssvenska barn och ungdomar att tas emot i respektive skolform.

2001-10-15

Dnr 2000:2595

Utrikesdepartementet (UD) upprättade den 27 oktober 2000 en promemoria med rubriken "Skolavgifter för diplomatbarn från andra EU-länder". I promemorian återfinns följande redogörelse.

"Enligt artikel 12 i EG-fördraget är all diskriminering på grund av nationalitet förbjuden inom fördragets tillämpningsområde. Den fria rörligheten för arbetstagare och deras familjer ligger inom fördragets tillämpningsområde.

Av annan utredning inom UD framgår att diplomater från EU-länder, som är unionsmedborgare, får anses vara arbetstagare i gemenskapsrättslig mening i vart fall såtillvida rättigheter som tillkommer arbetstagare och deras familjemedlemmar enligt gemenskapsrätten inte faller bort endast därför att diplomater har immunitet och privilegier enligt Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser den 18 april 1961.

Ställningen som arbetstagare för med sig rättigheter för enskilda, bl.a. rätten till skolgång för barn i artikel 12 i förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens rörlighet inom gemenskapen (förordning 1612/68):

"Barnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat skall ha tillträde till denna stats allmänna skolor, lärlingsutbildning och yrkesskolekurser på samma villkor som medborgarna i denna stat, om barnen bor där. Medlemsstaterna skall främja alla bemödanden att göra det möjligt för dessa barn att delta i utbildningen under bästa möjliga förhållanden."

UD drar i promemorian följande slutsats.

"Slutsatsen måste därför bli att den gemenskapsrättsliga innebörden av begreppet "bo" i artikel 12 i förordningen 1612/68 är följande: Frågan om någon är bosatt i ett land får avgöras efter en samlad bedömning av alla relevanta omständigheter i linje med uttalandena i domen Swaddling. En naturlig utgångspunkt förefaller därvid vara att ett i Sverige bosatt barn till en EU-diplomat, som är stationerad i Sverige, som har bostad här mer än rent tillfälligt och som avser att stanna i sitt uppdrag här under en icke obetydlig tid, får anses bo här i den mening som avses i artikel 12 i förordning 1612/68. Detsamma gäller för barn till andra beskickningsmedlemmar, som är unionsmedborgare och som bor här under liknande förhållanden som diplomater.

Av allt detta torde följa att svenska kommuner är skyldiga att medge sådana barn skolgång på samma villkor som svenska och andra barn som är bosatta här.

Vad särskilt gäller det svenska kravet på folkbokföring är domen i målet Ecternach och Moritz också av intresse. En av frågorna rörde huruvida en medlemsstat kunde kräva att en arbetstagare innehade ett nationellt uppehållstillstånd för att denne skulle komma i åtnjutande av de rättigheter

2001-10-15

Dnr 2000:2595

som anges i artikel 12 förordning nr 1612/68. EG-domstolen konstaterade att dessa rättigheter inte grundas på ett uppehållstillstånd utan på gemenskapsrätten, varför det inte kan påverkas av avsaknaden av ett uppehållstillstånd (domen, p. 24-26).

Mot denna bakgrund framstår ett svenskt krav på folkbokföring beträffande den aktuella kategorin barn och ungdomar, vilket följer av förarbeten och praxis och som tillkommit före medlemskapet i EU, såsom oförenligt med gemenskapsrätten. Artikel 12 i förordning 1612/68 är direkt tillämplig i Sverige, gäller här som en del av vår rättsordning och har som sådan företräde framför eventuell motstridig nationell rätt enligt EG-domstolens fasta rättspraxis. Nationell rätt som är oförenlig med sådana gemenskapsbestämmelser skall alltså, om det är nödvändigt för att skydda enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten, sättas åsido av svenska myndigheter och domstolar."

Stockholms stad har med anledning av Skolverkets tillsynsutredning yttrat följande. I staden pågår för närvarande ett arbete med att ta fram riktlinjer för mottagandet av vissa grupper, däribland diplomatbarn, i stadens grundskolor. Det finns nu inga centralt eller på stadsdelsnivå framtagna dokument för mottagandet av diplomatbarn i stadens grundskolor (framställan har gjorts från staden till regeringen vid två tillfällen, 1994 och 1995, om statlig ersättning för ambassadbarnens skolgång vid stadens grundskolor. Regeringens åtgärd var att inte vidta några åtgärder med anledning av framställningarna.)

Stadsdelarna har i viss utsträckning tillämpat olika principer när det gäller mottagande av barn till diplomater. Några stadsdelar har erhållit kommunal ersättning och andra har erhållit ersättning från respektive ambassad. Någon skillnad har inte gjorts mellan EU-länder och andra länder. Staden lämnar inte bidrag till fristående skola för diplomatbarn.

Stockholms stad finner inte skäl att frånga UD:s ställningstagande avseende barn till diplomater som kommer från ett gemenskapsland. Det innebär att dessa barn tillsvidare, med ändring av tidigare tillämpning i vissa fall, kommer att beredas skolgång på samma villkor som andra barn i staden.

Stadens yttrande om mottagande av ambassadbarn gäller för samtliga efterfrågade skolformer, dvs. förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan och särskolan.

Bedömning

Utifrån redovisade bestämmelser kan ingen annan bedömning göras än att den svenska lagstiftningen uppställer ett undantagslöst krav på folkbokföring för att rätt till utbildning skall föreligga. Det enda undantaget från detta krav är sådana barn som rätteligen skall vara folkbokförda i landet men av någon anledning inte blivit det. Barn till sådan diplomatisk personal som enligt folkbokföringslagens bestämmelser inte skall vara folkbokförda i landet har därför ingen rätt till utbildning utifrån svenska nationella rättsregler.

2001-10-15

Dnr 2000:2595

Skolverket saknar skäl att göra en annan bedömning än Utrikesdepartementet när det gäller fråga om att diplomater från EU-länder som är unionsmedborgare måste anses vara arbetstagare i gemenskapsrättslig mening i vart fall såtillvida att rättigheter som tillkommer arbetstagare och deras familjemedlemmar enligt gemenskapsrätten inte faller bort. Även när det gäller den gemenskapsrättsliga innebörden av begreppet "bo" i förordning 1612/68 saknar Skolverket skäl att göra en annan bedömning än Utrikesdepartementet. Sammantaget innebär detta att ett i Sverige bosatt barn till EU-diplomat, som är stationerad i Sverige, som har bostad här mer än rent tillfälligt och som avser att stanna här under en icke obetydlig tid, får anses bo här i den mening som avses i artikel 12 i förordning 1612/68. Skolverket tar härvidlag inte ställning i något enskilt fall eller lämnar några riktlinjer vad avser t.ex. vilken längd i tid som krävs för att bosättning i förordningens mening skall anses föreligga. Skolverket tar endast ställning till den principiella frågan att barn till diplomater från andra EU-länder, under förutsättning att de anses bosatta enligt förordning 1612/68, skall ha rätt till utbildning på samma villkor som barn och ungdomar som enligt skollagens bestämmelser är bosatta i Sverige.

När det gäller de barn som är i den ålder som motsvarar skolplikt i Sverige gör Skolverket vidare följande bedömning. Syftet med gemenskapsrätten är att i ovan angivna bemärkelser tillförsäkra medborgare i en medlemsstat vissa rättigheter i en annan medlemsstat och kan endast innebära att den aktuella gruppen barn ges en rätt till utbildning. Det innebär inte en tolkning av skollagens bestämmelse om krav på bosättning med den innebörden att de är bosatta i Sverige i skollagens mening utan att svenska myndigheter skall bortse från kravet på folkbokföring när det gäller den aktuella gruppen barn. Barnen omfattas således inte av skolplikten. I linje med vad som framgår av tidigare refererade förarbetsuttalanden torde det heller inte rent praktiskt vara möjligt att utkräva skolplikt av den aktuella gruppen barn.

Huvudman för de aktuella skolformerna är kommunerna. Skyldigheten att erbjuda utbildning för dem som enligt skollagen har rätt till densamma åvilar i de flesta fall barnets hemkommun. Vad som avses med barnets hemkommun klargörs i den tidigare redovisade bestämmelsen i 1 kap 15 § skollagen. Detta lagrum omfattar emellertid endast barn som är bosatta i landet i skollagens mening och är sålunda inte direkt tillämpligt för barn till diplomater från annat EU-land. För att omsätta rätten till utbildning i praktiken för dessa barn måste det klargöras vilken kommun som är skyldig att erbjuda ett visst barn utbildning. Enligt Skolverkets mening måste en kommun därvidlag göra en tillämpning som grundar sig på de principer som framgår av 1 kap 15 § skollagen. Således måste den kommun i vilket barnet stadigvarande vistas ha en skyldighet att erbjuda barnet utbildning som om det vore folkbokfört i kommunen.

När det gäller begreppet "allmänna skolor" i artikel 12 i förordning 1612/68 uppkommer vidare frågan om det endast omfattar skolor inom det offentliga skolväsendet eller även fristående skolor. Med tanke på att den aktuella gruppen barn och ungdomar skall ha tillträde "på samma villkor" som barn som är folkbokförda i landet och då de fristående skolorna enligt skollagen

2001-10-15

Dnr 2000:2595

skall vara öppna för alla och vidare i allt väsentligt är offentligt finansierade så måste fristående skolor anses omfattas av begreppet "allmänna skolor" i förordningens mening.

När det gäller tillträde för den aktuella gruppen barn och ungdomar i Stockholms stads skolor så framgår av stadens svar och utredningen i övrigt att tillämpningen hittills inte varit enhetlig utan att skilda bedömningar gjorts i principiellt likartade situationer. I vissa fall har elever tagits emot utan att avgift utgått, i vissa fall har elevernas ambassader stått för kostnaderna. Det kan förvisso anföras att den aktuella gruppen barns och ungdomars rättigheter inte är lätt utläsbara i författningarna. Det har dock såsom nyss beskrivits förekommit fall där Stockholms stad i strid med gällande rätt tagit ut avgift för elever, alternativt nekat att ta emot elever som inte betalat avgift för skolgången. För detta kan Stockholms stad sammanfattningsvis inte undgå kritik.

På Skolverkets vägnar

Per Bergdahl
Enhetschef

Pål Ämting
Undervisningsråd

Kopia till:
Enligt fastställd sändlista.

Uppföljning av beslut

Skolverket följer upp beslut i vilka det riktas kritik mot en huvudman. Verket avser därför att återkomma om cirka två månader med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet. För den händelse de av Stockholms stad i beslutet refererade riktlinjerna framtogs kommer Skolverket att efterfråga dessa riktlinjer samt hur riktlinjerna implementeras på stadsdelsnivå.

Händlägges av;

UHV

Kopia för kärnedom till:

D ep 0311/03
hr

Skolverket

UPPFÖLJNING
2003-10-30

STOCKHOLMS STAD
UTBILDNINGSNÄMNDEN

2003-11-03
Dnr 03-410/2098-1

Stockholms kommun
105 35 STOCKHOLM

Dnr 2003:2635

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
Skolnämnden	
Lok. 2003-10-31	
Dnr.	
Följ.	214

Uppföljning av tillsynsbeslut angående uppgifter om mottagande i skolan av barn till diplomater från andra EU-länder (dnr 2000:2595)

I samband med Skolverkets beslut från den 15 oktober 2001 (dnr 2000:2595) meddelades att verket följer upp beslut i vilka det riktas kritik mot en huvudman. Skolverket avser nu följa upp vilka åtgärder som vidtagits med anledning av ovannämnda beslut. Redovisningen från huvudmannen skall avse såväl åtgärder som berör det aktuella ärendet, som generella åtgärder i utvecklande och förebyggande syfte. Om kommunen har framtagit de i beslutet refererade riktlinjerna samt riktlinjer för hur dessa implementerats på stadsdelsnivå vill Skolverket gärna ta del av dessa.

Stockholms kommun skall mot bakgrund av ovanstående därför redovisa vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av Skolverkets beslut i oktober 2001. Bifoga så långt som möjligt dokument som styrker de beskrivna åtgärderna.

Yttrande från en kommun/stadsdel godtas om det kommer från berörd nämnd, utskott inom denna eller från tjänsteman uttryckligen på nämndens vägnar.

Om det efter lämnad redovisning finns oklarheter i ärendet återkommer Skolverket. I annat fall avslutas ärendet.

Skolverket önskar ta del av kommunens redovisning **senast den 10 december 2003**. Handlingarna sänds till *Skolverket, Anna Stjernswärd Larsson, 106 20 Stockholm*.

På Skolverkets vägnar

Anna Stjernswärd Larsson
Anna Stjernswärd Larsson

Undervisningsråd

Bilaga

Kopia av Skolverkets beslut 2001-10-15, dnr 2000:2595

